

Het Vlaams GebarentaalCentrum (VGTC) merkte het nieuwsbericht van Joods Actueel op: <https://joodsactueel.be/2019/09/17/ugent-lanceert-nieuw-symbol-voor-jood-in-gebarentaal-haakneus>. Hoewel deze tekst gericht is naar de UGent, willen wij met het VGTC ook reageren, aangezien wij mee verantwoordelijk zijn voor het beheer van het woordenboek. Dit standpunt is tot stand gekomen na overleg met taalkundigen Prof. Dr. Mieke Van Herreweghe (UGent) en Prof. Dr. Myriam Vermeerbergen (KU Leuven).

Allereerst willen we benadrukken dat het woordenboek VGT steeds een descriptieve of beschrijvende functie heeft en geen normatieve functie. We beslissen dus niet zelf of een gebaar al dan niet thuishoort in het woordenboek. We hebben dus bijvoorbeeld niet als doel om enkele varianten te verkiezen boven anderen en het is niet zo dat de eerste twee varianten standaardgebaren zijn en de laatste drie niet. Het beleid van het VGTC is steeds geweest om op een objectieve manier lexicografisch onderzoek te voeren, waarbij we steeds uitgaan van de situatie zoals ze is. Ook woordenboeken van andere talen werken volgens datzelfde lexicografische kader. Zo wordt het woord 'negro' ook opgenomen in Engelstalige woordenboeken. Hoewel het een pejoratieve term is, blijven gebruikers wel de mogelijkheid behouden om het woord op te zoeken.

Wat bovendien specifiek is aan gebarentalen, is dat het visuele talen zijn. Daarom kunnen gebaren (en in het bijzonder naamgebaren) vaak verwijzen naar een bepaald stereotiep uiterlijk kenmerk. Zo komt in een aantal gebarentalen in Europa een gebaar voor 'België' voor dat verwijst naar een bierbuik. In onze interne databank vinden we ook een gebaar voor 'China' dat refereert naar de ogen, alsook een gebaar voor 'Afrika' dat verband houdt met de huidskleur. Hoewel de gebaren anno 2019 wel zo worden gezien, zijn ze niet noodzakelijk ontstaan vanuit een beledigende of discriminerende visie.

De gebaren die momenteel gepubliceerd zijn op de website gebaren.ugent.be zijn het resultaat van lexicografisch onderzoek naar VGT dat gestart is in 1999. Het gebaar waarnaar Joods Actueel verwijst, is dus een gebaar dat niet nieuw is of uitgevonden is, maar een gebaar dat al veel vroeger is ontstaan en in 1999 werd beschreven voor het woordenboek. Taal verandert echter voortdurend en culturele percepties ook. Daarom worden bij gebaren die 20 jaar geleden gemakkelijk aanvaard werden, nu soms wel wenkbrauwen gefronst. Binnen de dovengemeenschap zien we de laatste jaren het bewustzijn rond dit soort culturele gevoeligheden enorm toenemen. Onder meer om aan deze maatschappelijke evolutie tegemoet te komen, lanceren we binnenkort een nieuw online woordenboek VGT, waarin we ook aandacht willen besteden aan het toevoegen van labels bij verschillende gebaren. Op die manier kan dus aan de gebruikers van het woordenboek ook worden meegedeeld dat een bepaald gebaar een negatieve connotatie heeft. We zijn de voorbereidende werken hiervoor al begonnen. In onze interne databank voegden we al 'tags' toe aan gebaren die extra gebruikscontext vereisen. Het klopt echter dat die vandaag nog ontbreken in het huidige woordenboek VGT.

In deze discussie verwijzen we graag ook naar een recent artikel uit Nieuw-Zeeland, waarin Rachel McKee gelijkaardige argumenten aanhaalt:

<https://www.newsroom.co.nz/2019/08/27/775015/expert-urges-caution-on-sign-language-controversy#>.

We erkennen en respecteren uiteraard de gevoeligheden van de Joodse gemeenschap en we hopen dat we hiermee ons standpunt hebben kunnen verduidelijken. Voor verdere informatie, kunnen jullie steeds contact opnemen via: info@vgtc.be.